

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/1690/2023.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Pécsi Ítéltábla Mf.I.30.079/2022/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére vonatkozó alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Ilyés Henrietta ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján az Alaptörvény II. cikk és a XV. cikk (2) bekezdése sérelmére hivatkozással előterjesztett alkotmányjogi panaszában – a Pécsi Törvényszék 2.M.70.148/2021/16/I. számú ítéletére is kiterjedően – a Pécsi Ítéltábla Mf.I.30.079/2022/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzményei és a panasz az alábbiak szerint foglalható össze.
- [3] 2.1. Az indítványozó 2019. november 15. napjától közalkalmazotti jogviszonyban, majd 2021. július 1. napjától munkaviszonyban állt egy tudományegyetemmel (az előzményi ügy alperese), ahol az alperes klinikai központjának egészségügyi beszerzési osztályán – mint egészségügyben dolgozó – raktárosként került foglalkoztatásra. Munkakörében az alperes telephelyén a dolgozók munkaruhájának kiadásával foglalkozott.
- [4] Az alperes az indítványozót az azonnali hatályú felmondás jogkövetkezményére történő figyelmeztetés mellett 2021 augusztusában tájékoztatta a koronavírus elleni védőoltás kötelező igénybeviteléről szóló 449/2021. (VII. 29.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: R.) előírt védőoltás-felvételi kötelezettségéről, majd a 2021. szeptember 28. napján kézhez vett írásbeli felszólításában a kötelezettség 15 napon belüli teljesítésére hívta fel. Az indítványozó a felhívásnak nem tett eleget, a mentesüléshez szükséges orvosi igazolást sem mutatott be, ezért az alperes – az R. 1.

§ (9) bekezdése alapján – 2021. október 15. napján azonnali hatályú felmondással megszüntette a munkaviszonyát.

- [5] Az indítványozó a munkaviszony jogellenes megszüntetése okán indított keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 2021. október 16. napjától havi bruttó 181 000 forint, összesen 2 172 000 forint elmaradt munkabér és annak késedelmi kamata, továbbá a perköltség megfizetésére. Indítványozta, hogy a bíróság a per tárgyalásának felfüggesztése mellett kezdeményezze az R. 1. § (2) bekezdése, a (3) bekezdés „és (2) bekezdés” fordulata alaptörvény-ellenességének megállapítása és egyedi alkalmazási tilalom alkalmazása érdekében az Alkotmánybíróságnál az Abtv. 25. §-a szerinti egyedi normakontroll eljárást. Indítványozta továbbá, hogy az elsőfokú bíróság kezdeményezze az R. 1. § (2) bekezdése tekintetében az Abtv. 46. § (2) bekezdés c) pontja szerinti mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását mivel – álláspontja szerint – a szabályozás megalkotása során a jogalkotó nem volt tekintettel az egészségügyben dolgozók munkakörének sajátosságára, s nem differenciált az R. személyi hatálya alá tartozók között aszerint, hogy munkakörükben érintkeznek-e betegekkel vagy egészségügyi dolgozókkal. A Pécsi Törvényszék az indítványozó egyedi normakontroll eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasította, végzésében az Alkotmánybíróság 2021. november 30. napján kelt 3537/2021. (XII. 22.) AB határozatára (a továbbiakban: Abh.) hivatkozással rögzítette, hogy a testület döntése szerint az R. kifogásolt szabályai nem alaptörvény-ellenesek. Az indítványozó a per folyamán ismételten előterjesztett bírói normakontroll eljárás kezdeményezésére irányuló indítványának újbóli elutasítását követően az elsőfokú bíróság ítéletével az indítványozó keresetét elutasította. Az ítélet indokolása az Abh.-ra utalva rámutatott, hogy az R. nem eredményezte az önrendelkezési jog teljes elvonását, hiszen az indítványozónak a szankciók ismeretében volt választási lehetősége. Maga döntött arról, hogy nem veszi fel a koronavírus elleni oltást, amelyet az R. azonnali hatályú felmondással szankcionál, így az alperes a felperes munkaviszonyát jogszerűen szüntette meg.
- [6] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az indítványozó fellebbezést terjesztett elő, amelyben az ítélet megváltoztatását, keresetének teljesítését kérte. Azt is sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem kezdeményezte az R. (1) bekezdés a) pontjának ismételt alkotmánybírósági vizsgálatát, mert álláspontja szerint az Alkotmánybíróság még nem döntött abban a kérdésben, hogy arányos jogkorlátozásnak minősül-e a betegekkel közvetlenül kapcsolatba nem kerülő egészségügyben dolgozó személyek esetében a védőoltás felvételére kötelezés. A Pécsi Ítéltábla mint másodfokon eljáró bíróság Mf.I.30.079/2022/7. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet indokai alapján helybenhagyta, az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasította. Rámutatott, hogy az alperes felmondása nem volt jogellenes, éppen ellenkezőleg, annak elmulasztása és a felperes munkaviszonyának fenntartása lett volna jogsértő.

- [7] 2.2. A fenti előzmények után előterjesztett alkotmányjogi panaszában az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jogból levezetett egészségügyi önrendelkezési jog és az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerinti hátrányos megkülönböztetés tilalmára hivatkozva kérte a jogerős bírói döntés megsemmisítését.
- [8] Az indítványozó az egészségügyi önrendelkezési jog sérelmét abban látja, hogy a bírói döntés jogértelmezése nincs összhangban az Abh.-ban foglaltakkal. Értelmezésében az Abh. a bírói döntéseknél szűkebben értelmezte az R. személyi hatályát, s egy kisebb foglalkoztatotti kör – egészségügyi dolgozók, rezidensek és a betegekkel közvetlenül érintkező egészségügyben dolgozók – esetében állapította meg a jogkorlátozás alaptörvénnyel való összhangját. Az indítványozó álláspontja szerint a betegekkel közvetlenül nem érintkező egészségügyben dolgozók esetében a védőoltás-felvételi kötelezettség elrendelése az önrendelkezési jog szükségtelen és aránytalan korlátozását eredményezi. Az indítványozó szerint a munkából való kiesése nem veszélyeztetné az egészségügyi ellátás színvonalát vagy az ellátórendszer működését. A kötelező oltás elrendelésével elérni kívánt célt – mások alapvető jogainak védelme érdekében a betegség terjedésének megakadályozása és az egészségügyi ellátórendszer fenntartása – munkaköre sajátosságai okán enyhébb eszközökkel is elérhetőnek tartja, például az érintkezésmentes szolgáltatásnyújtás feltételeinek megteremtésével vagy védőfelszerelés viselésének kötelezővé tételével. A jogkorlátozás arányossága olvasatában akkor lenne igazolható, ha feladatának ellátása során nagy számban találkozott volna vagy huzamosabb időt töltött volna egészségügyi szolgáltatást közvetlenül nyújtókkal, illetve ő maga nyújtott volna egészségügyi szolgáltatást. Olvasatában a bírói döntések alaptörvény-ellenessége abból fakad, hogy az eljáró bíróságok ügyében nem vették figyelembe az egyedi sajátosságokat.
- [9] Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerinti hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelmét abban látja, hogy a betegekkel közvetlenül nem érintkező, egészségügyi szolgáltatónál foglalkoztatott személyek esetében a védőoltás felvételére kötelezés irreleváns szempont alapján történt, ennek okán az eltérő elbánás önkényes, ekképp pedig jogellenes. Álláspontja szerint a szabályozás és a támadott döntés nincs tekintettel arra, hogy az egészségügyben dolgozók nem alkotnak homogén csoportot és a különböző munkakörben dolgozók nem fenyegetik egyformán a védőoltás-felvételi kötelezettséget megalapozó célok megvalósulását. Olvasatában a bírói döntésben foglalt jogértelmezés szerint két csoport jön létre: az első csoportba tartozók egészségügyi szolgáltatónál foglalkoztatottak és védőoltás felvételére kötelezettek, a másodikba tartozó személyek munkáltatója azonban nem végez ilyen tevékenységet, így oltási kötelezettséggel sem terheltek. Az indítványozó álláspontja szerint csupán azért, mert a munkáltatója egészségügyi szolgáltató, nagyobb hátrányt szenved el, mint a vele összehasonlítható helyzetben lévő – azaz

munkájuk során betegekkel nem érintkező – nem egészségügyi szolgáltató munkáltatónál foglalkoztatott személyek.

- [10] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdései alapján elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a befogadhatóság törvényi feltételeinek.
- [11] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó a Pécsi Ítéltábla ítéletét 2023. május 15. napján vette át, az alkotmányjogi panaszt 2023. július 13. napján, határidőben terjesztette elő.
- [12] Az indítványozó jogi képviselője szabályszerű meghatalmazást csatolt. Az indítványozó jogosult és érintett is, mert a bírósági eljárásban fél volt, saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó rendes jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [13] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény II. cikke és a XV. cikk (2) bekezdése az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának minősülő tartalmat hordoz, így azokra alkotmányjogi panasz alapítható {3002/2023. (I. 13.) AB határozat, Indokolás [27]}.
- [14] 3.2. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdése értelmében csak a határozott kérelmet tartalmazó alkotmányjogi panasz fogadható be, ezért az Alkotmánybíróság megvizsgálta e feltétel teljesülését is.
- [15] Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, illetve a sérelmezett bírói döntést, indokolja annak Alaptörvénybe ütközését, és kifejezetten kéri a megsemmisítését.
- [16] 4. Az Abtv. 29. §-a alapján az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz akkor fogadható be, ha a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét támasztja alá vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [17] 4.1. Az indítványozó szerint a bírói döntések alaptörvény-ellenességét az eredményezi, hogy a bíróságok döntésük során nem vették figyelembe az egyéni szempontokat, tévesen, akként értelmezték az R.-t, hogy az a betegekkel közvetlenül

nem érintkező ám egészségügyi szolgáltatónál foglalkoztatott személyekre is vonatkozik. Ekképpen a védőoltás-felvételi kötelezettség az indítványozó egészségügyi önrendelkezéshez való jogának szükségtelen és aránytalan korlátozását eredményezi, amely nyomán lényegesen hátrányosabb helyzetbe kerül, mint a nem egészségügyi szolgáltatónál foglalkoztatott személyek, akiket ilyen kötelezettség nem terhel. Olvasatában a bírói döntés mögött húzódó jogértelmezés szerinti megkülönböztetés irreleváns szempont alapján – a munkáltató személyére tekintettel – történt, ezért a bírói döntések az Alaptörvény II. cikke mellett a XV. cikk (1) bekezdésének sérelmét is eredményezik.

- [18] 4.2. Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatával összhangban jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy: „az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése [...] egy nyílt felsorolást tartalmaz, ám ez a nyílt felsorolás korlátlanul nem bővíthető. Nem nyújt védelmet olyan személyeknek, akiket valamely szabály ugyan éppen hátrányosan érint, de mégsem diszkriminál. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében garantált diszkriminációtilalom ugyanis csupán olyan élethelyzeteket ölelhet át, amelyekben az emberek önazonosságát, identitását meghatározó lényegi tulajdonságuk miatt előítéllettel, vagy társadalmi kirekesztéssel néznek szembe.” {3206/2014. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [27]}
- [19] Az indítványozó által állított szempont – tehát az, hogy az adott esetben ki a munkavállaló munkáltatója – nem köthető egyetlen, az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerinti tulajdonsághoz sem, ezért az ügyet a XV. cikk (1) bekezdésében foglalt általános jogegyenlőségi szabály alapján kell megítélni {6/2018. (VI. 27.) AB határozat, Indokolás [37]; 33/2019. (XI. 27.) AB határozat, Indokolás [72]}.
- [20] 4.3. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza továbbá, hogy a hatalommegosztás rendszerében a többi állami szervnek a bíróságok jogértelmezését el kell ismernie {lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]; legutóbb 23/2023. (X. 25.) AB határozat, Indokolás [60]}. Az Alkotmánybíróság utal továbbá arra is, hogy a jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}.
- [21] 4.4. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban az R. Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálva számos értékelési szempont figyelembevételével jutott arra a következtetésre, hogy az R.-ben foglalt kötelezettség és az ahhoz kapcsolt szankció az egészségügyi önrendelkezési jog szükséges és arányos korlátozásának tekinthető. Az indítvány által felvetett kérdés, azaz, hogy az indítványozó a konkrét ügyben az R. személyi hatálya alá tartozik-e, olyan törvényértelmezési kérdés, melynek eldöntése az egyedi ügyben eljáró bíróság feladata az Alaptörvény 28. cikkben foglalt értelmezési keretek között.
- [22] Az első- és másodfokú bíróság az Abh.-ban rögzített szempontok alapján részletesen értékelte az indítványozó érveit, amely során a bíróságok figyelemmel voltak arra is,

hogyan a jogkorlátozással érintett személyi kör meghatározása esetében nem csupán a munkáltató személyének és az általa végzett tevékenység jellegének, hanem a munkavégzés helyének is meghatározó jelentősége van. Az egészségügyi ellátórendszer működtetése az egészségügyi dolgozók munkájának elengedhetetlensége mellett nem képzelhető el a tárgyi, technikai feltételek biztosítása nélkül. Ezek után jutottak arra a következtetésre, hogy az indítványozó az R. személyi hatálya alá tartozik.

- [23] 4.5. Összességében megállapítható tehát, hogy a panasz nem alkotmányossági, hanem törvényességi kérdéseket fogalmaz meg, a bíróság jogértelmezését, jogalkalmazását vonja kritika alá, és a támadott határozatban foglalt döntést magát, illetve annak hátrányos voltát tekinti alapjogi sérelemnek, a döntés Alkotmánybíróság általi megváltoztatása érdekében {vö. pl. 3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [21]}. Önmagában azonban az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntések alaptörvény-ellenességének alátámasztására {3179/2016. (IX. 26.) AB végzés, Indokolás [15]}.
- [24] 5. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem tartalmaz olyan indokot, ami alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetne fel, vagy a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét alátámasztaná, ezért nem felel meg az Abtv. 29. §-ban meghatározott befogadhatósági feltételeknek, így az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is azt visszautasította.

Budapest, 2024. február 6.

Dr. Horváth Attila s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Réka s. k.,
alkotmánybíró